

Duurzaam Sparen en Beleggen in België: actualisatie tot 2012

Studie uitgevoerd in opdracht van
MIRA, Milieurapport Vlaanderen

Onderzoeksrapport

MIRA/2013/08, oktober 2013

Duurzaam Sparen en Beleggen in België: actualisatie tot 2012

Herwig Peeters, Sammy Raeymaekers

Forum ETHIBEL vzw

**Studie uitgevoerd in opdracht van MIRA,
Milieurapport Vlaanderen**

MIRA/2013/08

Oktober 2013

Vlaamse overheid

Documentbeschrijving

Titel

Duurzaam Sparen en Beleggen in België: actualisatie tot 2012

Dit rapport verschijnt in de reeks MIRA Ondersteunend Onderzoek van de Vlaamse Milieumaatschappij. Deze reeks bevat resultaten van onderzoek gericht op de wetenschappelijke onderbouwing van het Milieurapport Vlaanderen. Dit rapport is ook beschikbaar via www.milieurapport.be.

Samenstellers

Herwig Peeters, Sammy Raeymaekers
Forum ETHIBEL vzw

Wijze van refereren

Peeters H., Raeymaekers S. (2013), Duurzaam Sparen en Beleggen in België: actualisatie tot 2012, studie uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA, MIRA/2013/08, Forum ETHIBEL vzw.

Vragen in verband met dit rapport

Vlaamse Milieumaatschappij
Milieurapportering (MIRA)
Van Benedenlaan 34
2800 Mechelen
tel. 015 45 14 61
mira@vmm.be

D/2013/6871/042
ISBN 9789491385261
NUR 973/943

Woord vooraf

Financiële instellingen en markten kunnen een belangrijke invloed uitoefenen op het economische en maatschappelijke gebeuren door richting te geven aan kapitaalstromen. Sinds 2001 volgt MIRA de evolutie van duurzame beleggingsproducten op, meer bepaald van beleggingsinstellingen en -fondsen, verzekeringsproducten en notes. Vanaf 2010 werd de evolutie van de spaarvolumes van het solidair en duurzaam sparen als nieuwe complementaire trendindicator toegevoegd. Dit rapport actualiseert de bestaande tijdsreeksen voor duurzaam beleggen en duurzaam sparen. De cijfers gelden voor de Belgische markt; deeltijfers voor Vlaanderen zijn niet beschikbaar.

In 2012 daalde het volume van het duurzaam beleggen in België in absolute cijfers fors. Ook de daling van het aandeel duurzame producten in relatie tot het totaal belegd vermogen in ICB's was in 2012 historisch.

Ook het duurzaam sparen liep in 2012 flink terug, hoofdzakelijk door de marktpositie van twee relatief nieuwe spelers. Het volume nam voor bijna een derde af.

Inhoudstafel

Woord vooraf	3
Inhoudstafel	4
Inhoudstafel figuren	5
Inhoudstafel tabellen.....	6
Samenvatting	7
Summary	8
1 Duurzaam beleggen.....	9
1.1 Achtergrond.....	9
1.1.1 Opkomst ethisch beleggen	9
1.1.2 Evolutie criteria	10
1.2 Evolutie van het duurzaam beleggen in België.....	11
1.2.1 Aantal duurzame beleggingsfondsen	11
1.2.2 Geïnvesteed vermogen in duurzame beleggingsproducten.....	12
1.2.3 Marktaandelen van MVI-spelers volgens geïnvesteed vermogen	15
1.3 Andere evoluties: de regulatorische omgeving.....	16
2 Duurzaam sparen.....	17
2.1 Achtergrond.....	17
2.1.1 Wat is duurzaam sparen?.....	17
2.1.2 Opkomst van het duurzaam sparen	18
2.2 Evolutie van het duurzaam sparen in België	19
2.2.1 Geïnvesteed vermogen in duurzame spaarproducten	19
2.2.2 Marktaandelen van het duurzaam sparen en haar marktspelers	21
Referenties	23
Lijst met relevante websites.....	24
Begrippenlijst en afkortingen.....	25

Inhoudstafel figuren

Figuur 1: Evolutie van het aantal aangeboden duurzame beleggingsproducten, vermeerderd met MVI notes en verzekeringsproducten (België, 1992-2012)	12
Figuur 2: Evolutie van het belegd vermogen in duurzame beleggingsfondsen absoluut en relatief ten opzichte van het totaal vermogen in Belgische ICB's (Ethibel MVI marktindex) (België, 1995-2012)..	14
Figuur 3: Evolutie van het duurzaam/solidair sparen (miljoen euro) en het duurzaam gehalte van het totale Belgische spaarvolume (%) (België, 1984-2012).....	21

Inhoudstafel tabellen

Tabel 1: Marktsetting per beheerder, uitgedrukt in aantal ethisch-financiële beleggingsproducten op de Belgische markt in 2009, 2010, 2011 en 2012	12
Tabel 2: Evolutie van het belegd vermogen in duurzame beleggingsfondsen absoluut en relatief (België, 1992-2012)	13
Tabel 3: Evolutie van het marktaandeel van lokale aanbieders van ethisch-financiële beleggingsproducten op de Belgische markt (België, 2005-2012)	16
Tabel 4: Kapitaal verzameld in duurzame en solidaire spaarproducten per 31 december van de respectievelijke boekjaren, en de toename van het totaal beheerd vermogen (miljoen euro) (België, 1984-2012)	20
Tabel 5: Marktaandelen van financiële instellingen actief op het vlak van duurzaam en solidair sparen (België, 2006-2012)	22

Samenvatting

Dit rapport beschrijft de evolutie van duurzaam beleggen en duurzaam sparen in België. Het luik 'duurzaam beleggen' bevat indicatoren over het aantal duurzame beleggingsfondsen, het belegd vermogen in duurzame beleggingsproducten, een analyse van de verhouding duurzaam versus traditioneel belegd vermogen en de evolutie van het marktaandeel van de verschillende spelers. Naast het duurzaam beleggen, wordt sinds 2010 ook de historiek van het duurzaam sparen in België gereconstrueerd en met dit rapport geactualiseerd. Daarbij wordt de evolutie van het duurzaam sparen en het duurzaam gehalte van het totale Belgische spaarvolume kwantitatief opgevolgd.

Beleggers en financiële instellingen oefenen een belangrijke invloed uit op het economische en maatschappelijke gebeuren door richting te geven aan kapitaalstromen. Een eerste manier waarop zij bijdragen tot duurzame ontwikkeling is het participeren in of aanbieden van *duurzame beleggingsfondsen*. Duurzame beleggingsfondsen beleggen enkel in aandelen of obligaties die voldoen aan een aantal criteria, o.a. op het vlak van milieubeleid, sociaal beleid en duurzaamheid.

In de periode 1992-2010 nam het beheerd volume van Maatschappelijk Verantwoord Investeren (MVI) in België toe van 0,48 miljoen euro tot bijna 11 miljard euro. In de periode 2011-2012 kalfde het volume af tot het niveau van 2009. In 2012 alleen daalde de Belgische duurzame beleggingsmarkt met 13,5 % ten opzichte van 2011. In diezelfde tijdspanne steeg de totale Belgische markt van openbaar verdeelde ICB's (Instellingen voor Collectieve Belegging) nog met 2 %. Hierdoor daalde het aandeel duurzame producten in vergelijking met het totaal belegd vermogen in ICB's nog verder van 9,6 % tot 8,1 %.

In totaal werden in 2012 op de Belgische markt 315 duurzame investeringsvehikels (beleggingsfondsen, notes, verzekeringsproducten ...) aangeboden, waarvan 279 specifiek voor de Belgische markt. Dit is een afname met 39 eenheden ten opzichte van 2011.

Sinds 2010 brengt MIRA ook de historiek van het *duurzaam sparen* in kaart. Dit is een tweede bijdrage aan duurzaamheid. Men spreekt van 'ethisch sparen' of 'maatschappelijk verantwoord sparen' als het spaarwezen financiële instrumenten voortbrengt die de horizontale en verticale solidaire componenten van duurzame ontwikkeling in rekening brengen (zorg voor alle aardbewoners nu en zorg voor de toekomstige generaties). Meer gebruikelijke termen zijn 'duurzaam sparen' of 'solidair sparen', die elk een aspect van duurzaamheid belichten.

Het solidaire en duurzame sparen ging in België in 1984 van start. Eind 2012 verzamelden financiële instellingen met duurzame spaarproducten 2,41 miljard euro aan spaargelden. Het marktaandeel van duurzame spaarproducten liep terug van 1,27 % naar 0,95 %. Het totaal spaarvolume in België bedroeg in 2012 254 miljard euro. Na meer dan een kwarteeuw blijft het duurzaam sparen een bescheiden gebeuren in termen van volume en marktaandeel, zij het met een flink groeipotentieel. In absolute termen haalt het duurzaam sparen slechts 28 % van het volume van het duurzaam beleggen, respectievelijk 2,41 miljard euro tegenover 8,66 miljard euro in 2012.

De markt van het duurzaam sparen is in volume en groeivoet dus beperkter dan de markt van het duurzaam beleggen. Ze is echter toegankelijker voor het grote publiek en toonde al veel vroeger vormen van actieve samenwerking tussen basisbewegingen en NGO's en gemotiveerde financiële instellingen in het teken van een duurzame en solidaire economie. Meer en meer gemeentes en overheden vinden ook hun weg naar het risicobeperkt beheer van hun gelden via duurzame spaarrekeningen.

Summary

This report describes the development of Sustainable and Socially Responsible Investments (SRI) and Savings (SRS) in Belgium. The SRI chapter includes indicators for the number of SRI funds and the total assets under management (AUMs) invested in them and furthermore an analysis of the SRI/traditional ratio of AUM's and the evolution of the market players. In addition to SRI, the history of SRS in Belgium has been reconstructed in 2010. This indicator which shows the evolution of the volumes of solidarity savings and sustainable savings in time has been updated.

Investors and financial institutions have an important effect on economic and social developments by giving direction to capital flows. One of the ways in which they contribute to a sustainable development is participating in or offering sustainable investment funds. These investment funds only invest in shares or bonds that fulfil a number of criteria, among others in the field of environmental and social policy and sustainability and good governance.

Since the beginning of the statistics in 1992 and until the end of 2010 the AUM's in SRI in Belgium increased from 0.48 million euro to nearly 11 billion euro. In 2012 the Belgian SRI market further shrunk by 13.5 % to 8.66 billion euro. Over the same period the total Belgian market of publicly traded UCI's (under-takings for collective investment) grew by 2 %. As a result the 'Ethibel SRI Market Index for Public SRI' (the ratio of SRI UCI's compared to traditional UCI's) decreased from 9.6 % to 8.1 %. In total 315 SRI vehicles (investment funds, notes, insurance products, etc.) were offered in 2012 on the Belgian market, of which 279 were specifically launched for the Belgian market. This is a decrease by 39 units compared to 2011.

Since the 2010 MIRA research report (Forum ETHIBEL, 2010), the history of Sustainable and Solidarity Savings has been reconstructed. The terms 'ethical saving' or 'socially responsible saving' may be used insofar as the savings sector produces financial instruments that take account of the horizontal and vertical solidarity components of sustainable development (care for all inhabitants on Earth now and care for future generations). 'Sustainable saving' or 'solidarity saving' are more common terms.

Solidarity and Sustainable Savings started in Belgium in 1984. By the end of 2012, it had collected 2.41 billion euro and gained a market share of 0.95 %. After more than a quarter of a century SSR remain humble in terms of volume and market share. In absolute terms SSR only achieve 28 % of the volume of sustainable investment, in the same reference year 2012: 2.41 billion euro compared to 8.66 billion euro.

The 'SSR market is therefore more limited than the sustainable investment market both as regards volume and growth rate. However it is more accessible to the wider public and was much earlier in displaying forms of active partnership between grassroots movements and NGO's and motivated financial institutions dedicated to a sustainable and solidary economy. Municipalities and governments are increasingly finding their way to the limited risk management of their capital via sustainable savings accounts.

1 Duurzaam beleggen

Financiële instellingen en markten kunnen een belangrijke invloed uitoefenen op het economische en maatschappelijke gebeuren door richting te geven aan kapitaalstromen. Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Vooreerst via kredietverschaffing. Het succes van projecten en ondernemingen hangt sterk af van het verstrekken van kredieten. Welnu, banken kunnen als kredietverschaffers kredietnemers ertoe bewegen duurzaamheidscriteria te respecteren. Ook beleggers kunnen via aandelen en obligaties op de publieke kapitaalmarkt aan ondernemingen middelen verschaffen om te investeren in groei en vernieuwing. In toenemende mate worden investeringsbeslissingen mee bepaald door andere dan louter economisch-financiële criteria. De zogenaamde 'duurzame beleggingsfondsen' (aanverwante terminologieën zijn 'maatschappelijk verantwoorde', 'ethische' of 'groene' beleggingsfondsen) beogen bij te dragen tot een duurzame ontwikkeling door uitsluitend te investeren in aandelen en obligaties van ondernemingen die aan bepaalde maatschappelijke criteria beantwoorden. Op deze manier wordt ook de betrokkenheid van beleggers bij het duurzaam en maatschappelijk ondernemen verhoogd. Qua terminologie gaat de voorkeur naar 'Maatschappelijk Verantwoord Beleggen', 'MVI'.

In dit hoofdstuk worden de achtergrond en de evolutie van deze duurzame of MVI beleggingsfondsen toegelicht.

1.1 Achtergrond

1.1.1 Opkomst ethisch beleggen

De opkomst van het ethische beleggen ('social investing') in de Verenigde Staten in de jaren zeventig werd gevoed door verontwaardiging (Vietnam, Apartheid, de wapenwedloop ...) en het gebrek aan een goed uitgebouwd sociaal zekerheidssysteem. Investerings in de Verenigde Staten vervulden gedeeltelijk de functie van sociaal vangnet. Daardoor namen heel wat particulieren en sociale organisaties deel aan de beurshandel. De opkomst in Groot-Brittannië ('ethical investing') en iets later in Europa kwam pas vanaf de jaren tachtig op gang. Het ging ook daar hand in hand met de toenemende populariteit van de beurshandel. Een verschil met de Amerikaanse traditie was dat de continentale ethische beleggingsfondsen het accent verschoven van eerder morele of ethische criteria (alcohol, wapens, gokken ...) naar bredere maatschappelijke thema's zoals milieu, werknemersrechten, mensenrechten, enzovoort. Tegelijkertijd vond ook een accentverschuiving plaats van negatieve criteria ('avoidance screening'¹) naar meer positieve criteria ('positive screening'²). Een heel scala nieuwe thema's kwam op de voorgrond zoals klimaatverandering, mensenrechten, gedragsregels voor leveranciers (ketenbeheer), genetisch gemanipuleerde organismen (GMO's) ... en vooral ook 'duurzame ontwikkeling'. Er groeide een bewustzijn dat het inbouwen van duurzaamheidsaspecten in het bedrijfsbeleid kan leiden tot een substantiële meerwaarde voor beleggers op lange termijn. De verdere uitwerking van deze stelling door academici, fondsbeheerders en analisten en het uitdragen door business leaders verklaart voor een deel het succes van het duurzaam beleggen en de intrede van dit concept en deze beleggingsstijl in traditionele financiële markten. Tegelijkertijd leidde deze professionalisering tot een soort tweespalt tussen enerzijds diegenen die het 'waardegedreven' paradigma bewaken en een meer dynamische vorm van duurzaam beleggen voorstaan door het betrekken van stakeholders bij het ondernemingsgebeuren en anderzijds diegenen die duurzaamheid willen reduceren tot enkel die effecten en indicatoren die een 'materieel', aantoonbaar financieel effect hebben op beleggingen.

Op initiatief van het UNEP Finance Initiative lanceerde een internationale groep van vermogensbeheerders, beleggingsfondsen en pensioenfondsen in april 2006 de Principles for Responsible Investment (PRI, www.unpri.org). De ondertekenaars beloven om rekening te houden met ESG aspecten in hun beleggingsbeslissingen. ESG is een afkorting van 'environmental, social and governance' factoren. In het Nederlands MMG, Milieu, Maatschappij en Governance (of Goed ondernemingsbestuur), worden deze als de drie belangrijkste gebieden voor de extrafinanciële analyses voor beleggingen beschouwd. De UN Principles for Responsible Investment werden in de periode

¹ Het uitsluiten van bedrijven die betrokken zijn bij een als verwerpelijk beschouwde activiteit.

² Het selecteren van ondernemingen die zich positief onderscheiden door het opnemen van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

2007-2008 nog ondertekend door Fortis IM (nu BNP Paribas IP), KBC AM, Dexia, Dexia Insurance en Ethias Verzekeringen. Begin 2012 ziet het lijstje Belgische ondertekenaars er merkwaardig anders uit: Alterfin, Incofin, Petercam International AM, MTree Capital Partners.

De Belgische duurzame beleggingsfondsen zijn voornamelijk 'passieve' instrumenten. Fondsbeheerders, al dan niet bijgestaan door gespecialiseerde duurzaamheidsanalisten, voeren een aandelen-selectie uit aan de hand van specifieke criteria, maar geven geen stem aan de beleggers zelf door bijvoorbeeld actief aanwezig te zijn op algemene vergaderingen van geviseerde bedrijven. De impact van passief duurzaam beleggen kan verhoogd worden door vormen van actief aandeelhouderschap. In België voeren KBC AM en Dexia AM een actief engagementbeleid door de stemrechten van de aandelen in portefeuille uit te oefenen bij volmacht of door de rechten uit te oefenen van aandelen in hun beleggingsfondsen of soms ook door deelname aan gezamenlijke rechtszaken. Op die manier trachten zij een 'dialogo' aan te knopen met bedrijven.

1.1.2 Evolutie criteria

Duurzame beleggingsfondsen worden vaak ingedeeld in zogenaamde 'generaties'. Deze indeling is gebaseerd op de aard van de gehanteerde criteria en de karakteristieken van de onderzoeks- en evaluatiemethodologie.

'Ethische' beleggingsfondsen van de eerste generatie baseren zich enkel op negatieve criteria. Dit betekent dat de fondsbeheerder bij de samenstelling van de portefeuille bedrijven die bepaalde activiteiten, diensten of producten aanbieden, zal uitsluiten. Veel voorkomende negatieve criteria zijn bijvoorbeeld wapens, dierproeven, kernenergie en tabak. Eerste generatiefondsen zijn vooral populair in de Angelsaksische wereld. In België is er momenteel geen enkel eerste generatiefonds.

De tweede generatiefondsen werken op basis van positieve criteria, toegespitst op een specifieke sector of thema. Hier gaat men actief op zoek naar bedrijven die op een bepaald terrein goed scoren, bijvoorbeeld door het voeren van een opmerkelijk sociaal beleid of door aanzienlijke inspanningen te leveren voor een ecologisch verantwoorde productie. Voor deze fondsen screent men bedrijven op slechts één of enkele aspecten van duurzaam ondernemen. Men spreekt ook van 'thematische fondsen'.

Bij de fondsen van de derde generatie spitst het onderzoek zich toe op alle terreinen van het duurzame ondernemen: ecologisch, sociaal en economisch. Op basis hiervan kiezen deze fondsen bedrijven die in hun bedrijfstak tot de beste behoren op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Duurzame beleggingsfondsen van de vierde generatie ten slotte beleggen net als de derde generatiefondsen in duurzame ondernemingen in de ruime zin van het woord. De meerwaarde zit hem hier in de kwaliteit van het onderzoek en in de evaluatiemethode. Centraal in het vierde generatieonderzoek staat een actieve dialoog met de bedrijven en communicatie met de zogenaamde 'stakeholders' of 'maatschappelijke aandeelhouders' van een bedrijf (de werknemers, vakbonden, klanten, leveranciers, omwonenden, leden van de milieu-, de vredes- en derde wereldbeweging, aandeelhouders, management ...). Daarnaast kenmerken vierde generatiefondsen zich doordat onderzoek en evaluatie van de onderzochte bedrijven onafhankelijk van elkaar gebeuren en los van de financiële analyse en extern bewaakt worden.

De Belgische markt van duurzame fondsen is hoogkwalitatief voor wat de basisconcepten en inhoudelijke afbakening betreft. De meeste fondsen kunnen ingedeeld worden bij de vierde of de derde generatie.

1.2 Evolutie van het duurzaam beleggen in België

1.2.1 Aantal duurzame beleggingsfondsen³

De eerste van twee indicatoren die jaarlijks wordt opgevolgd is het aantal duurzame beleggingsproducten die in het voorbije jaar beschikbaar bleven of op de markt werden gezet. Het heeft een indicatie van de belangstelling voor duurzaam investeren. Voor het overzicht wordt enkel rekening gehouden met die producten die vergund zijn door het FMSA⁴ voor de Belgische markt en die tegelijk een duidelijk na te trekken duurzaam karakter hebben. Deze kunnen zowel van Belgische oorsprong zijn als van buitenlandse oorsprong (Luxemburg, Ierland ...). De cijfers worden uitgezuiverd om dubbeltellingen te voorkomen; sommige producten worden namelijk onder verschillende gedaanten aangeboden (bijvoorbeeld als bevek enerzijds en als tak 23 verzekeringsproduct met dezelfde onderliggende bevek). De aangeboden producten kunnen uiteenlopende financiële kenmerken vertonen, maar het duurzaamheidskarakter is de bindende factor. Zo kan het gaan om beleggingsfondsen (of 'Instellingen voor Collectieve Beleggingen'), maar ook om fondsen met kapitaalbescherming, verzekeringsproducten (tak 21, tak 23), pensioensparen, publieke financieringsinstrumenten en notes (verhandelbare leningen met een korte looptijd).

Het eerste Belgische duurzame beleggingsfonds werd opgericht in 1992 door de beursvennootschap Van Moer-Santerre & Co onder de naam 'VMS Luxinter Ethifond'. Dit fonds koos reeds van bij het begin voor het toepassen van criteria op alle deeldomeinen van het maatschappelijk verantwoord ondernemen, namelijk milieu, sociaal en economisch. Deze benadering was op dat moment nog uiterst uitzonderlijk. De oprichting van VMS Luxinter Ethifond was in 1991 vooraf gegaan door het milieufonds Ecofund van KBC. Daarna bleef het enkele jaren stil. Pas in 1996 brak een periode van explosieve groei van het aantal duurzame beleggingsfondsen aan (Figuur 1). Deze groei bleef versnellen tot en met 2001, vertraagde toen even onder invloed van de teruggelopen interesse in aandelenbeleggingen en herstelde zich samen met de beurzen. Midden 2004 werd het beleggingsfonds ontbonden.

In totaal werden in 2012 (per 31/12/2012) op de Belgische markt **315 duurzame investerings-vehikels** (beleggingsfondsen, notes, verzekeringsproducten ...) aangeboden, waarvan 279 specifiek voor de Belgische markt (zie PDF-bestand via deze [link](#)). Dit is een daling met 39 eenheden ten opzichte van 2011, de grootste relatieve daling ooit. Dit had hoofdzakelijk te maken met eindvervaldagen, de datum waarop een fonds terugbetaald en gesloten wordt.

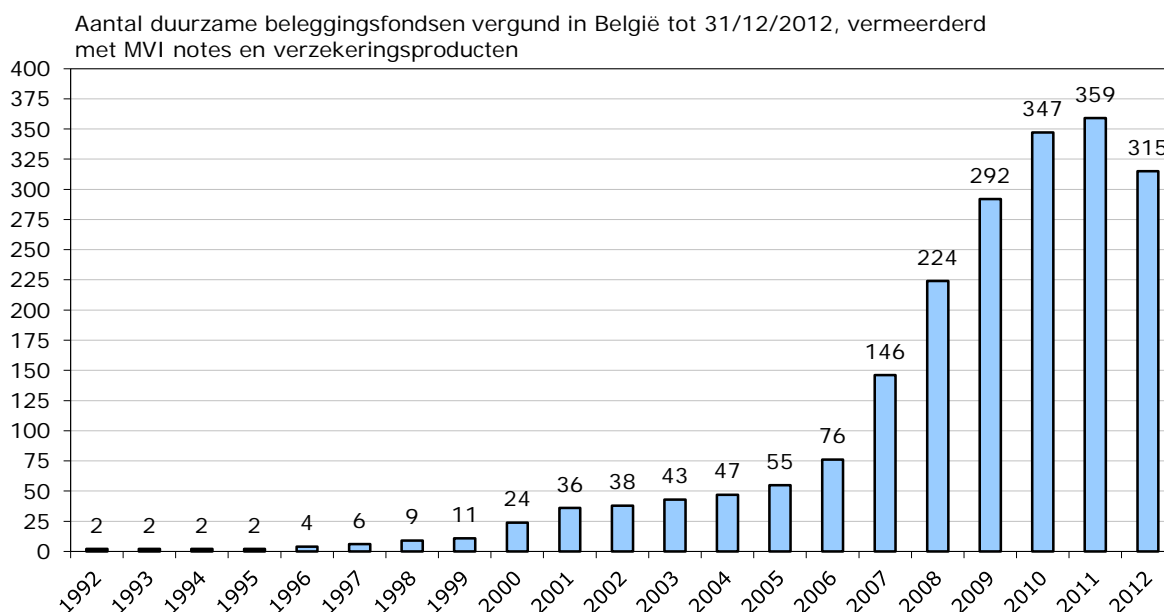
Het lanceringstempo van nieuwe fondsen viel volledig stil in vergelijking met vorige jaren. Het sterkst valt de stagnatie op bij KBC AM, dat terugvalt van 187 op 152 fondsen. Er kwamen ook geen nieuwe spelers op de markt in 2012.

Thematische fondsen, die gericht zijn op deelaspecten van duurzaam of maatschappelijk verantwoord beleggen, worden wel opgelijst, maar niet in de statistieken opgenomen. In totaal worden zo 50 fondsen uit de boot gehouden. In sommige gevallen zijn de MVI criteria nauwelijks te achterhalen.

³ Duurzame beleggingsfondsen zijn hier gedefinieerd als beleggingsfondsen die expliciet, systematisch en gebalanceerd maatschappelijke (sociale, ecologische ...) criteria hanteren bij het selecteren van de waarden waarin wordt geïnvesteerd. Naast ICB's worden ook levensverzekeringsproducten met gewaarborgd rendement (tak 21) of gekoppeld aan beleggingsfondsen (tak 23) opgenomen en notes, verhandelbare leningen met korte looptijd opgenomen. Uitgesloten van de statistieken zijn thema- en sectorfondsen en solidariteitsfondsen, tenzij ze een duurzaamheidsscreening uitvoeren. Voor deze indicator (het aantal duurzame beleggingsfondsen) werd uitgegaan van de gegevens van BEAMA en CBFA, waarbij alle erkende beleggingsfondsen en beleggingsinstellingen die op de Belgische markt vergund zijn en die een formele duurzame beleggingspolitiek hebben werden in rekening gebracht.

⁴ Sinds 1 april 2011 werd het bipolair toezichtmodel, het zogenaamde "Twin Peaks"-model ingevoerd. Naast de Nationale Bank van België werd voor het financieel toezicht de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) geïnstalleerd.

Figuur 1: Evolutie van het aantal aangeboden duurzame beleggingsproducten, vermeerderd met MVI notes en verzekeringsproducten (België, 1992-2012)

Bron: Fondsendatabank Forum ETHIBEL 2012

Tabel 1: Marktzetting per beheerder, uitgedrukt in aantal ethisch-financiële beleggingsproducten op de Belgische markt in 2009, 2010, 2011 en 2012

Beheerder Groep	Aantal producten op Belgische MVI-markt			
	2009	2010	2011	2012
KBC AM	146	181	187	152
BNP Paribas	55	68	69	69
Dexia AM	21	23	25	23
Crédit Agricole	21	14	14	13
Ethias	5	6	6	5
Triodos	3	4	4	4
ING	2	4	3	4
Petercam	2	2	2	2
Degroof Fund MC	1	2	2	2
Axa	1	2	2	2
Bank Delen	1	0	0	0
CAVMC	1	1	1	0
Oikocredit	1	1	1	1
Vladubel	1	1	1	1
Argenta	1	1	1	1
TOTAAL	262	310	318	279

Bron: Fondsendatabank Forum ETHIBEL 2012

1.2.2 Geïnvesteed vermogen in duurzame beleggingsproducten

De tweede duurzaamheidsindicator die jaarlijks wordt opgevolgd, is de evolutie van het belegd vermogen in duurzame beleggingsproducten. Zowel de absolute als de relatieve evolutie ten opzichte van de totale Belgische markt van beleggingsfondsen zijn relevant.

In de bestudeerde periode 1992-2010 nam het beheerd volume van MVI in België toe van 0,48 miljoen euro tot bijna 11 miljard euro, maar het nam in 2011-2012 weer af tot het niveau van 2009 (Tabel 2, Figuur 2). Toch zijn er weinig "ideële" producten die een dergelijke groei kunnen voorleggen en weinig landen waar MVI zo'n sterke ontwikkeling kende.

In 2012 daalde de Belgische duurzame beleggingsmarkt met 13,5 % ten opzichte van 2011 tot 8,66 miljard euro. In diezelfde tijdspanne groeide de totale Belgische markt van openbaar verdeelde ICB's met 2 % tot 106,55 miljard euro. Hierdoor daalde het aandeel duurzame beleggingsproducten ten opzichte van het totaal belegd vermogen in ICB's, de Ethibel MVI marktindex toch van 9,59 % naar 8,13 % (Tabel 2, Figuur 2).

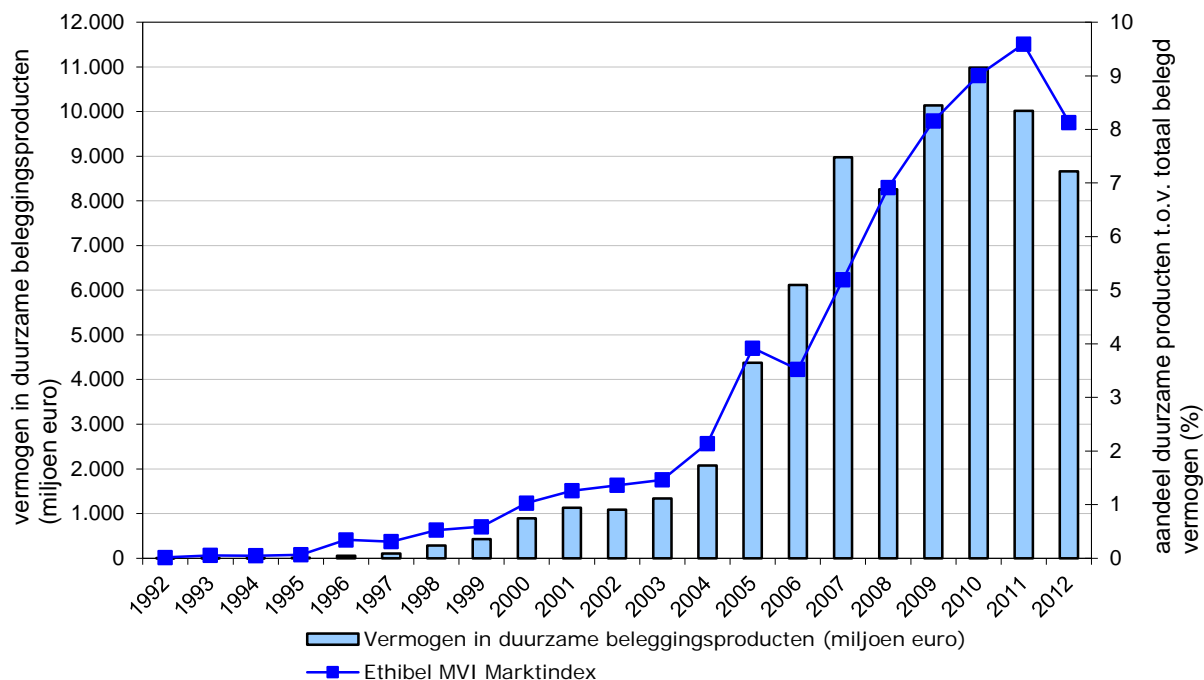
Tabel 2: Evolutie van het belegd vermogen in duurzame beleggingsfondsen absoluut en relatief (België, 1992-2012)

	vermogen in duurzame beleggingsproducten (miljoen euro)	vermogen in Belgische ICB's (miljard euro)	Ethibel MVI marktindex*	groei duurzame producten t.o.v. vorig boekjaar (%)
1992	0,48	3,52	0,343	-
1993	2,63	4,86	0,309	447,9
1994	3,66	7,53	0,524	39,2
1995	8,90	13,89	0,047	143,2
1996	54,20	15,82	0,225	509,0
1997	104,75	33,90	0,309	93,3
1998	281,40	53,73	0,524	168,6
1999	428,62	74,00	0,589	52,3
2000	894,75	86,94	1,029	108,8
2001	1 132,85	89,89	1,260	26,6
2002	1 089,10	80,05	1,361	-3,9
2003	1 338,06	91,38	1,464	22,9
2004	2 075,63	97,04	2,139	55,1
2005	4 377,85	111,67	3,920	110,9
2006	6 115,07	173,51	3,524	39,7
2007	8 975,64	172,64	5,199	46,8
2008	8 257,81	119,41	6,916	-8,0
2009	10 137,00	124,27	8,157	22,8
2010	10 981,68	121,90	9,009	8,3
2011	10 012,57	104,39	9,592	-8,8
2012	8,663,52	106,55	8,131	-13,5

* Aandeel duurzame producten i.v.m. totaal belegd vermogen in ICB's (%). Volgende producten worden in aanmerking genomen: beveks (BEL), sicavs (LUX), fondsen met kapitaalbescherming, notes ... in zoverre ze openbaar verdeeld worden. Enkele institutionele fondsen onder de vorm van institutionele ICB's werden mee opgenomen.

Bron: berekeningen Forum ETHIBEL, op basis van gegevens van BEAMA en financiële instellingen

Figuur 2: Evolutie van het belegd vermogen in duurzame beleggingsfondsen absoluut en relatief ten opzichte van het totaal vermogen in Belgische ICB's (Ethibel MVI marktindex) (België, 1992-2012)

Bron: berekeningen Forum ETHIBEL, op basis van gegevens van BEAMA en financiële instellingen

Het referentiecijfer voor de omvang van de totale Belgische markt van ICB's komt van BEAMA (Belgische Vereniging van Asset Managers) en omvat het vermogen van in België gecommmercialiseerde aandelenfondsen, fondsen met kapitaalbescherming, gemengde fondsen, pensioenspaar-fondsen en vastgoedfondsen. De fondsen met kapitaalbescherming en de aandelenfondsen zijn de belangrijkste categorieën en steken de obligatiefondsen voorbij. Voor de berekening van de indicator wordt enkel rekening gehouden met duurzame investerings-producten die in België of specifiek voor de Belgische markt werden ontwikkeld. Buitenlandse fondsen die in verschillende landen worden aangeboden werden niet opgenomen. Enerzijds omdat het niet mogelijk is aparte cijfers over België te vinden, anderzijds omdat deze indicator een weerspiegeling wil zijn van de appetijt van Belgische beleggers en fondsenpromotoren voor het duurzaamheidsthema.

Verder moet erop gewezen dat het cijfer, gegeven om het aandeel van duurzame producten te kennen ten opzichte van de traditionele markt, van jaar tot jaar meer afwijkt van het 'marktaandeel' strictu sensu. Met de opkomst van een reeks nieuwe fondsen met kapitaalbescherming, notes, duurzame verzekeringsproducten (type Tak 23) en enkele institutionele ICB's, stijgt het aantal soorten duurzame beleggingsproducten, terwijl ze nog steeds afgezet worden tegenover klassieke beleggingsfondsen. Toch is het zinvol deze werkwijze voort te zetten.

Ten eerste omdat absolute cijfers te weinig interpretatie toelaten. Zo kan een sterke absolute stijging van de cijfers een relatieve daling betekenen. De cijfers moeten dus hoe dan ook vergeleken worden met de organische groei of krimp van de markt. Omdat er geen aparte systematische cijfers bestaan voor de markt van de notes of van de fondsen met kapitaalbescherming, is er geen andere keuze.

Ten tweede wil deze studie de initiatieven van alle spelers op de MVI markt in kaart brengen en die zijn niet allemaal actief op het vlak van ICB's alleen.

Ten derde wil de duurzaamheidsindicator niet zozeer het exacte marktaandeel van de MVI producten traceren, maar eerder de honger, belangstelling en creativiteit voor deze financiële instrumenten. Het is dus eerder een *trendindicator*.

Andere Belgische cijfers

Ook BEAMA houdt cijfers bij in verband met beleggingsfondsen die duurzaam en maatschappelijk verantwoord investeren (DMVI). De volledige lijst van DMVI-beleggingsfondsen en de gehanteerde definitie en methodologie zijn terug te vinden op www.beama.be/duurzame-icbs/lijst-dmvi-icbs-static?set_language=nl. BEAMA beperkt haar cijfers tot beveks, terwijl in dit MIRA rapport een trendindicator gebruikt wordt die verschillende andere types van duurzame financiële producten omvat.

Op 31/12/2012 registreerde Beama 158 DMVI-ICB's volgens haar DMVI methodologie 2012. In 2010 en 2011 telde BEAMA respectievelijk nog 219 en 232 DMVI-ICB's.

Vergelijking met andere Europese landen

Het twaalfde overzicht van 'Groene, sociale en ethische beleggingsfondsen in Europa - 2012' (Vigeo Italia, december 2012) rapporteert op basis van een andere referentiedatum (30/06/2012) en identificeerde 884 MVI UCITS, nauwelijks 2 minder dan een jaar eerder. België heeft haar positie van koploper in wat betreft het aantal fondsen aangeboden op de markt afgegeven (met een daling van 240 naar 223) aan Frankrijk (een stijging van 220 naar 254), gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (92), Zwitserland (80) en Duitsland (78). Samen zijn ze goed voor 82 % van de markt. Voor Nederland werd de sterkste groei opgetekend (+19 %), gevolgd door Frankrijk (+15 %). In nagenoeg alle andere landen viel het aantal MVI fondsen terug.

Het belegd vermogen voor alle landen samen (België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Nederland, Oostenrijk, Verenigd Koninkrijk, Zweden, Zwitserland) steeg tot 94,77 miljard euro. Dit is een stijging van 12 % t.o.v. 2011.

Frankrijk is koploper in absolute cijfers en vertegenwoordigt 44 % van de markt grotendeels met vastrentende fondsen, gevolgd door Groot-Brittannië (14 %), Zwitserland (10 %) en België, dat terugviel van 12 % in 2010 naar 10 % in 2011 en 8 % in 2012.

België bevestigt nogmaals haar historische leiderspositie voor wat betreft de verhouding duurzame t.o.v. traditionele beleggingsfondsen met Europees paspoort: de indicator steeg lichtjes van 8,8 % naar 8,9 % (maar een volprocent minder dan in 2011). Op de tweede plaats volgt een snelle groeier, Nederland, dat van 5,1 % naar 7,4 % springt. Het Europese gemiddelde klimt intussen traag op van 1,4 % naar 1,6 %.

De auteurs merken op dat in de periode 2008 tot half 2010 de financiële crisis de fondsen-industrie aantastte, maar de MVI-sector merkwaardig genoeg stimuleerde en verder deed groeien. In de periode van half 2010 tot eind 2012 kwam er echter ook voor de MVI sector een groeivertraging als gevolg van de aanhoudende onzekerheden op de financiële markten.

Ten slotte wordt opgemerkt dat het karakter en de factoren die de MVI-markt sturen erg kunnen verschillen van land tot land. Zo wordt de wettelijke stimulering belangrijk beschouwd in België en Nederland met een wetgevend kader rond controversiële wapens en Frankrijk dat bedrijven verplicht tot melding van hoe ESG-factoren worden geïntegreerd in beleid en rapportering. Zo is er ook de vergevorderde maturiteit van markten zoals in Frankrijk of fusie- en reconversiebewegingen van bestaande fondsen ook in Frankrijk en in Zweden.

1.2.3 Marktaandeelen van MVI-spelers volgens geïnvesteerd vermogen

Het marktaandeel van de marktleider KBC AM versterkte terug tot 53 %, ondanks het aflopen van talrijke fondsen en de stop op nieuwe emissies. Het toont eens te meer de verzwakking van de markt. Echte winnaars zijn Triodos (+43 %), Vladubel (+37 %) en vooral ING (+477 %), dat een omvangrijk obligatiefonds op de markt zette en Argenta. Andere spelers stagneerden: Dexia, BNP Paribas, Degroof Fund MC en AG Insurance of vielen terug, zoals Petercam en Ethias, en in mindere mate Crédit Agricole en Axa. Ethias wijzigde de MVI inhoud van haar Pensioenspaarformule grondig, waardoor de enige bestaande MVI pensioenspaarvorm verdween.

Tabel 3: Evolutie van het marktaandeel van lokale aanbieders van ethisch-financiële beleggingsproducten op de Belgische markt (België, 2005-2012)

Beheerder/Groep	Aandeel (%) in Belgische MVI-markt							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
KBC AM	22,54	47,34	53,27	56,06	58,07	56,58	51,70	53,02
Dexia AM	66,68	41,08	28,91	23,04	19,10	15,69	17,65	17,62
BNP Paribas	6,15	6,59	10,90	13,73	13,85	14,09	13,27	12,30
Ethias	0,08	0,88	2,64	2,87	3,90	3,90	4,66	0,72
Triodos	-	-	-	-	1,46	3,87	4,09	5,86
Petercam	1,37	0,99	0,88	0,77	0,66	0,94	3,62	0,96
Vladubel	0,26	0,63	1,45	1,17	1,10	1,45	1,44	1,97
ING	-	0,78	0,97	1,30	0,89	1,33	1,37	6,54
Axa	0,52	0,40	0,25	0,20	0,68	1,10	1,20	0,09
Crédit Agricole	1,14	0,65	0,43	0,66	0,21	0,75	0,59	0,42
Degroof Fund MC	0,12	0,09	0,05	0,03	0,03	0,24	0,25	0,29
AG Insurance	-	-	-	-	-	-	0,08	0,10
Argenta	-	-	0,05	0,04	0,02	0,06	0,06	0,11
CAVMC	0,04	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,00
Delta Lloyd	-	-	-	-	0,01	0,00	0,00	0,00
Bank Delen	-	0,22	0,18	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00
Andere	1,11	0,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Bron: berekeningen Forum ETHIBEL, op basis van gegevens van BEAMA en financiële instellingen

1.3 Andere evoluties: de regulatorische omgeving

België heeft op het vlak van duurzaam beleggen een voortrekkersrol gespeeld. Een specifiek wetgevend kader over MVI ontbreekt evenwel nog steeds in België. In het MIRA rapport 'Duurzaam Sparen en Beleggen in België in 2011' kwamen enkele wetgevingen en wetsvoorstellen aan bod. Een sleutelinitiatief was een voorstel tot minimale MVI-norm. Deze minimale norm zou stap voor stap een ijkpunt moeten worden voor alle openbare aanbestedingen en investeringen en voor alle pensioen-spaarformules die fiscaal aangemoedigd worden. In 2012 werd geen vooruitgang geboekt op het vlak van het wetsvoorstel. Pas in 2013 zouden de eerste besprekingen en consultaties plaatsvinden.

Ook Febelfin toont zich voorstander van een minimale MVI norm, maar is voorstander van zelfregulering.

Na de uitgebreide onderzoeks- en consultatieperiode (zoals in het vorige rapport vermeld) heeft Febelfin in het najaar van 2012 haar MVI aanbeveling omtrent duurzame financiële producten gepubliceerd. Concreet houdt dit in dat de Febelfin-leden zich engageren om geen financiële producten te commercialiseren onder de noemers "duurzaam", "maatschappelijk verantwoord", "ethisch" ... tenzij zij aan de Febelfin MVI-aanbeveling voldoen. De financiële producten in scope zijn ICB's, spaarproducten en kredieten.

BEAMA heeft in het najaar van 2012 haar eigen DMVI-methodologie in lijn gebracht met de Febelfin MVI-aanbeveling. Concreet gezien wordt er verder gebouwd op de bestaande BEAMA DMVI-methodologie en worden twee nieuwe topics toegevoegd. Meer bepaald, enerzijds dient er voor de aangeboden DMVI-ICB's een beleid te bestaan rond controversiële activiteiten en anderzijds wordt de expliciete externe verantwoording van de aanbieders/ontwikkelaars van DMVI-ICB's uitgebreid.

De doelstelling is dat er op een transparante manier gecommuniceerd wordt over de DMVI-ICB's in haar verscheidenheid aan facetten.

BEAMA-leden die reeds DMVI-ICB's aanboden, werden in het najaar van 2012 geïnformeerd over deze vernieuwde registratie-procedure opdat zij zich tijdig konden voorbereiden.

BEAMA zal bij het opstellen van de lijst met DMVI-ICB's en de DMVI-statistieken gebruik maken van de lijst van DMVI-ICB's zoals ze gepubliceerd staan op de Febelfin website.

2 Duurzaam sparen

Met duurzaam sparen worden alle depositovormen bij financiële instellingen bedoeld, die onderworpen zijn aan extra-financiële criteria en een maatschappelijke meerwaarde nastreven. Concreet betekent dit dat tegenover de spaarinlages, die banken innen, kredieten of wederbeleggingen staan die aan ethische of duurzame criteria voldoen. Bepaalde producten of diensten worden niet toegestaan, andere worden juist wel opgezocht.

Veelal zal de financiële instelling ook een financiële solidaire bijdrage leveren aan partnerorganisaties, ten behoeve van projecten in de sociale economie. Daarmee promoten ze deze duurzame spaarproducten.

2.1 Achtergrond

2.1.1 Wat is duurzaam sparen?

Duurzame ontwikkeling kenmerkt zich door een geïntegreerde benadering waarbij sociale, milieu- en economische aspecten verenigd worden in de nationale en internationale strategieën, met respect voor het individu, zijn waarden en de ethiek.

Het concept duurzame ontwikkeling wil de voorwaarden scheppen voor een dubbele solidariteit, een horizontale ten opzichte van de armsten van nu en een verticale tussen de generaties. "Duurzame ontwikkeling vereist dat het sociale het roer in handen neemt, dat ecologie als nieuwe voorwaarde in rekening gebracht wordt en dat het economische herleid wordt tot zijn rol van instrument".

In de mate dat het spaarwezen financiële instrumenten voortbrengt die deze verticale en horizontale solidariteit in rekening brengen, kan men spreken van 'ethisch sparen' of 'maatschappelijk verantwoord sparen'. Meer gebruikelijke termen zijn 'duurzaam sparen' of 'solidair sparen'. Deze benamingen sluiten ook goed aan bij de twee mogelijke mechanismen achter deze spaarvorm.

Het eerste mechanisme gaat over 'participatieve' solidariteit. Dat zijn mechanismen van renteaafstand van de spaarder en een gerichte keuze voor projecten of bedrijven. Zo zal de bankier een commissie afstaan aan projecten of kan je zelf een bepaald percentage schenken. Soms kan je ook sparen met renteaafstand aan een project dat je zelf kiest. Er zijn dus allerlei varianten.

Het tweede mechanisme, 'intergenerationele' duurzaamheid komt tot uitdrukking doordat de spaarinlage door de bankier gegarandeerd wederbelegd wordt in bedrijven en projecten die aan bepaalde sociale en ecologische criteria voldoen.

Door te sparen gebruiken mensen niet meteen al hun geld, maar houden ze een deel apart voor later. Meestal wordt een deel van het inkomen regelmatig opzij gelegd om een financiële reserve te vormen. Sparen gebeurt veelal door middel van een spaarpot, een spaarrekening of een termijnrekening. Allerlei vormen vallen onder de definitie van sparen: naast de spaarrekening ook het internetsparen, termijnrekeningen (met vaste rente en vaste looptijd), kinderspaarrekeningen (op naam van het kind) of spaarrekeningen voor kinderen (op naam van grootouders bijvoorbeeld), projectspaarrekeningen, enz.

Sparen is per definitie een veiliger vorm van opbouw van financiële reserves dan beleggen. Sparen brengt op langere termijn en over het algemeen gesproken minder op dan beleggen en wordt ook beschouwd als meer 'liquide'. Dit betekent dat de spaarder meestal vlugger de reserve kan aanspreken als er dringend cash nodig is. Daarom sluit sparen eerder aan bij het profiel van de 'goede huisvader' en 'goede huismoeder'. (De term 'goede huisvader' is een open juridische term die refereert aan een persoon die normaal, voorzichtig, vooruitziend, zorgvuldig en redelijk handelt.)

Het rendement van duurzame en solidaire spaarvormen is over het algemeen niet minder dan dat van klassieke spaarproducten.

Een spaarproduct wordt 'duurzaam' of 'solidair' genoemd als het aan een of meer van volgende algemene kenmerken voldoet:

- Het spaargeld wordt niet aangewend om controversiële praktijken te financieren zoals wapenproductie, milieuvervuiling, kinderarbeid of mensenrechtenschendingen.
- Het spaargeld wordt integendeel herbelegd in projecten of economische activiteiten, die een meerwaarde hebben voor milieu, mens en maatschappij of in projecten waarvoor een continu en bewezen 'engagement' traject is vastgelegd, dat stoelt op een set sociaal-ethisch-ecologische criteria en formeel in het beleid van de bank is ingebouwd.
- Door een commissie van de bank of een winstafstand van de spaarder worden duurzame of solidaire projecten of activiteiten ondersteund.
- In België bestaat geen keurmerk voor duurzaam sparen; wel is het zo dat de meeste banken de wederbelegging volgens het lastenboek van hun projectpartners jaarlijks laten controleren door de audit- en certificatie-instelling Forum ETHIBEL. Dat is zo voor BNP Paribas Fortis (voor Krekelsparen en Epargne Cigale), VDK Spaarbank (Solidariteitssparen en Wereldsparen), Ethias Bank. Triodos Bank rapporteert zelf over de wederbelegging van haar spaarrekeningen.

2.1.2 Opkomst van het duurzaam sparen

In 1982 wijdde het BRT televisieprogramma Ommekaar een uitzending aan Netwerk Selbsthilfe Berlin. In die toen nog verdeelde stad slaagden alternatieve organisaties en initiatieven er in een geldcircuit uit te bouwen. Organisaties die omwille van hun kritische maatschappijvisie en hun vernieuwend karakter er niet in slaagden bij de banken geld te lenen, konden via Netwerk Selbsthilfe Berlin, toch geholpen worden. Op het einde van de uitzending riepen presentatoren Miek Billet en Bea Materne op om een gelijkaardig initiatief te starten in Vlaanderen. In een tijdperk waarin sociale organisaties weinig en zeer laattijdig subsidies kregen en voor kaskredieten bij banken tot 18 % intrest betaalden, was de nood aan eigen financiering groot. Zo ontstond Netwerk Zelfhulp Vlaanderen. De socialprofitsector was gebeten op de woekerwinsten die banken en beleggers met hun werkingsmiddelen maakten en bezonnen zich over manieren om zelf de financieringsfunctie van de banken over te nemen. Een alternatieve bank starten bleek te hoog gemikt. Maar de "Werkgroep Alternatief Sparen" slaagde er wel in het Krekelsparen op te starten in 1984, waarmee Netwerk Zelfhulp Vlaanderen commissielonen opstreek. Zo werd een mooie opbrengst verkregen om een vermogen op te bouwen, dat toeliet tegen voordelige voorwaarden geld te lenen aan de socialprofitsector. In 1990 opende het eerste ethische bankagentschap in België haar deuren: het ASLK kantoor Netwerk. Het Netwerkagentschap ontwikkelde ethische producten, bijvoorbeeld Spaarbons met Krekelsparen en de verzekeringen voor de Liga voor Mensenrechten. Bovendien garandeerde ASLK (later Fortis Bank) dat alle spaargelden van de klanten van dit kantoor ethisch werden herbelegd. Het kantoor sloot de deuren in 2001. Het Krekelsparen en Epargne Cigale bleven echter steeds bestaan: na ASLK bij Fortis Bank en daarna bij BNP Paribas Fortis.

Belangrijk is dat met het Krekelsparen een eerste samenwerkingsverband ontstond van een financiële instelling met een sociaaleconomische organisatie, die als intermediair optrad naar het publiek. Spaarders werden hierdoor in de mogelijkheid gesteld om via renteafstand sociale en ecologische projecten te steunen. Naast dit solidair mechanisme garandeerde de bank ook dat de volledige inlage wederbelegd werd in duurzame en sociaal verantwoorde bedrijven, organisaties of projecten. Spaarders konden ook projecten uitkiezen die door Netwerk Zelfhulp Vlaanderen volgens precieze criteria voorgeselecteerd werden (www.fairfin.be/krekelspaarcriteria). Het duurde een hele tijd voor deze principiële pioniers navolging kenden. Sinds 1 maart 2012 is "FairFin" de reïncarnatie van Netwerk Zelfhulp Vlaanderen, dat haar dertigste verjaardag vierde. De naam FairFin werd gekozen vanuit de overtuiging dat geld de motor kan zijn voor een faire maatschappij, waarin het uiteindelijk om meer dan geld draait.

In 1990 werd een tweede duurzaam spaarproduct gecreëerd, ditmaal door HBK-Spaarbank met Hefboom. Dit partnerschap bleef bestaan tot en met 2001 en werd samen met de bank overgenomen door Mercator Bank, dat op haar beurt in 2004 werd overgenomen door Record Bank (ING). Het Hefboomsparen, het Hefboom-projectspaarboekje en de Spaarpool gingen daarmee verloren.

In 2000 heeft Hefboom al een nieuw samenwerkingsverband aangegaan met VDK spaarbank en zo ontstond het Solidariteitssparen (www.vdk.be/producten/sparen/solidariteitssparen.htm). De overeenkomst voorzag in de wederbelegging van de Solidariteitsspaarfondsen in aandelen van Hefboom of in projecten gefinancierd of aangebracht door deze alternatieve financier. Solidaire

economie en micro-financiering⁵ zijn de sleutelwoorden. In 2011 sloot Welzijnszorg zich een nieuwe partner aan.

Eind 1993 werd een Belgisch filiaal opgericht van Triodos Bank (www.triodos.be). De Triodos Bank bestaat in Nederland al sinds 1980 en heeft zich gespecialiseerd in ethisch sparen en beleggen. Triodos Bank België lanceerde meteen de Triodos Spaarrekening en de daaropvolgende jaren verwante producten zoals het Noord-Zuidsparen, het Triodos Termijnsparen, de Triodos Spaarrekening Plus. Ook Triodos werkt met een groot aantal partners en projecten. In 2000 neemt Triodos Bank het marktleiderschap over van de toenmalige Fortis Bank in het duurzaam sparen.

In 1995 gaat VDK-Spaarbank een tweede partnerschap aan, ditmaal met Trias, Wereldsolidariteit en CPP-Incofin. Zo ontstaat het Wereldsparen (www.vdk.be/producten/sparen/wereldspaarrekening.htm), dat zich richt op het verlenen van microkredieten in het Zuiden of door kapitaalparticipatie in organisaties die op het vlak van microkredieten actief zijn. In 2011 sloot Broederlijk Delen zich als een nieuwe partner aan.

Vanaf 2006 voerde Ethias Bank een strikte sociaal-ethische gedragscode in rond de wederbelegging van het volledige vreemd vermogen van de bank. De gedetailleerde gedragscode wordt minimaal jaarlijks herzien en goedgekeurd door de Raad van Bestuur. Daarenboven verbiedt de deontologische code van Ethias Bank investeringen in ondernemingen of andere entiteiten die betrokken zijn in een reeks ongewenste praktijken. Ethias Bank laat zich jaarlijks doorlichten om de conformiteit met al deze richtlijnen te laten certificeren. De spaarrekeningen van Ethias Bank vallen uiteraard ook onder al deze clausules. Ethias Verzekeringen is de enige financiële instelling (en dat sinds 2005) die een ethisch product aanbiedt, gecertificeerd door Forum ETHIBEL, voor het pensioensparen. We voegen hier meteen aan toe dat de woordkeuze 'pensioensparen' erg dubbelzinnig is. Pensioensparen is technisch gezien namelijk een vorm van beleggen, niet van sparen. Door de overname van Ethias Bank op 12/12/2011 valt de overnemer, Optima, onder het statuut van bank. Optima Bank heeft beslist vanaf 2013 de haar toevertrouwde spaargelden met een eigen ethische inhoud te wederbestemmen. Voor de statistieken over 2011 werd Ethias Bank nog als volwaardige speler meegerekend: de technische overdracht van de goeden gebeurde immers op 31/12/2011.

Een nieuwe speler heeft zich in 2011 aangekondigd, namelijk Van Lanschot Bankiers (VLB). Deze private bankier heeft in 2009 drie internationale richtlijnen rond Verantwoord Ondernemen ondertekent en rapporteert hierover sinds 2010. VLB heeft Forum ETHIBEL aangesteld om te bekijken en te certificeren in welke mate de haar toevertrouwde middelen strikt volgens haar principes van verantwoord bankieren worden aangewend. Het kredietbeleid van VLB is geformuleerd en gestructureerd rond mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie en uitgebreid met criteria rond wapens, bont, kansspelen, porno dierproeven en nucleaire energie. Indien een kredietnemer of een beleggingsfonds niet voldoet aan deze criteria, dan wordt een engagementsproces opgestart om verbetering te bewerkstelligen. Enkel wanneer dit geen effect heeft, wordt aan afstoting gewerkt. Alle bestaande en nieuwe kredieten worden aan deze kredietfilter onderworpen. Meer informatie kan men terugvinden op: <https://www.vanlanschot.be/nl/nieuws/2012/06/ethibel-certificaat>. Van Lanschot Bankiers biedt geen gereguleerde spaarboekjes aan, maar wel termijnrekeningen. Deze worden aangeboden aan vermogende particulieren en ondernemers, maar ook aan ngo's, steden en gemeenten, e.d.

2.2 Evolutie van het duurzaam sparen in België

2.2.1 Geïnvesteed vermogen in duurzame spaarproducten

In tabel 4 en figuur 3 wordt de historische opbouw van het duurzaam en solidair sparen in België weergegeven. De cijfers werden door de financiële instellingen ter beschikking gesteld of door hun non-profit partners. Over wie die spaarders zijn heeft deze studie zich niet gebogen. Het kunnen particulieren, vzw's, gemeenten en OCMW's en parastatale instellingen zijn. Op zich heeft het voor deze studie geen belang: de trendindicator duurzaam en solidair sparen wil de smaak van het publiek, in de brede betekenis, weergeven voor duurzame spaarproducten.

⁵ Microfinanciering is de algemene term voor alle financiële instrumenten en hun randvoorwaarden die bestemd zijn om de financiering van erg kleine activiteiten met sociaal-economisch doel te vergemakkelijken. Onder microfinanciering verstaan we kleine leningen, met een beperkte looptijd, voor mensen die niet terecht kunnen bij gewone banken.

De Belgische spaarquote is hoog, maar er is zeker geen sprake van een duurzame spaarwoede in België. Er is geen vergelijkbaar en vergelijkend statistisch materiaal ter beschikking voor andere Europese landen.

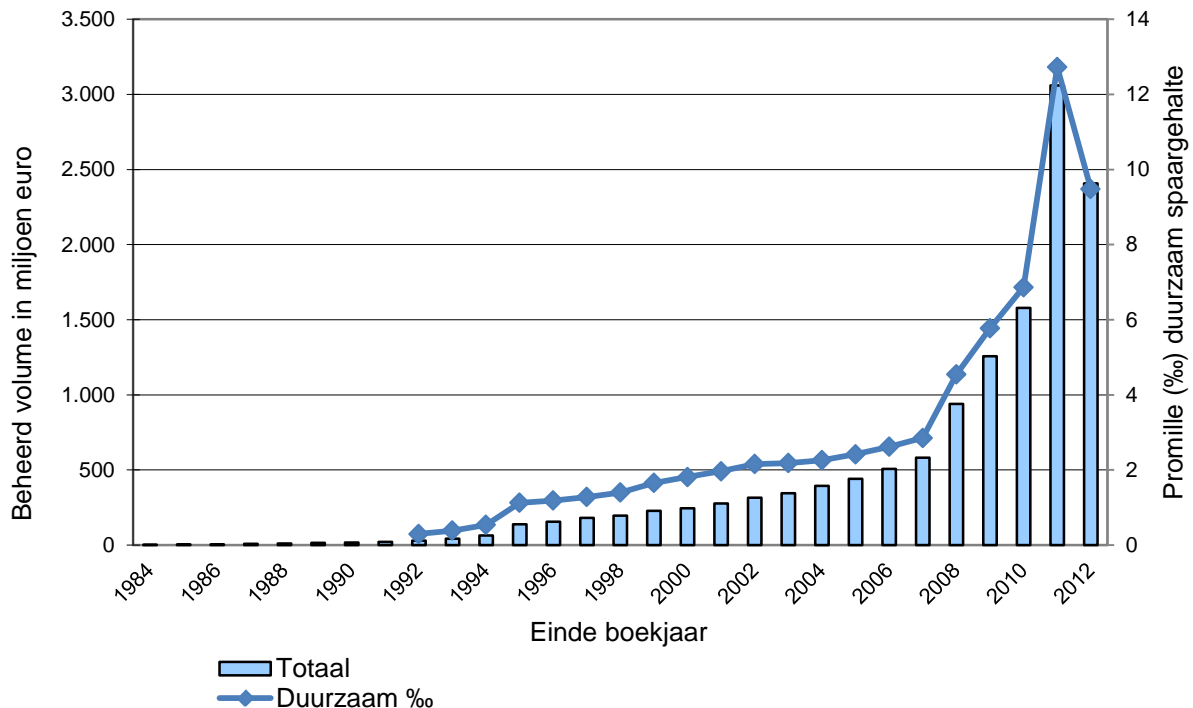
Tabel 4: Kapitaal verzameld in duurzame en solidaire spaarproducten per 31 december van de respectievelijke boekjaren, en de toename van het totaal beheerd vermogen (miljoen euro) (België, 1984-2012)

	KRE/CIG	HEFBOO	SOLIDA	WERELD	TRiodo	ETHIAS	VLB	TOTAAL
1984	1,34							1,34
1985	3,70							3,70
1986	4,85							4,85
1987	8,07							8,07
1988	11,18							11,18
1989	15,57							15,57
1990	17,25	0,08						17,33
1991	20,44	0,15						20,59
1992	29,86	0,24						30,10
1993	33,10	0,30			9,00			42,40
1994	35,55	0,43			28,40			64,38
1995	75,61	0,58		0,80	61,10			138,09
1996	84,88	0,96		1,35	69,00			156,18
1997	100,79	3,45		1,80	75,00			181,04
1998	108,97	3,88		1,86	82,00			196,71
1999	101,00	3,87		1,97	100,40			207,24
2000	115,84	4,50	0,11	2,06	122,40			244,91
2001	124,27	4,46	0,22	1,99	145,10			276,04
2002	130,69	4,42	0,68	2,42	177,10			315,31
2003	146,01	4,60	0,85	2,80	190,10			344,36
2004	156,70	3,59	1,03	3,50	228,70			393,52
2005	163,96		1,77	4,38	270,80			440,91
2006	163,26		1,89	4,44	337,80			507,39
2007	158,78		2,10	5,10	414,60			580,58
2008	109,33		2,26	5,09	572,10	251,42		940,20
2009	117,14		2,56	6,54	708,70	421,75		1.256,69
2010	128,71		2,81	9,85	797,80	640,02		1.579,19
2011	133,95		3,26	8,57	966,54	500,00	1.447,56	3.059,88
2012	133,01		3,58	8,66	1.097,42	0,00	1.164,95	2.407,62

Legende: KRE/CIG = Krelensparen + Epargne Cigale | HEFBOO = Hefboomsparen | SOLIDA = Solidariteitssparen | TRIODO = Triodossparen | ETHIAS = Spaarrekeningen Ethias Bank.

Bron: Eigen verwerking door Forum ETHIBEL op basis van jaarverslagen en data van de betrokken financiële instellingen en de alternatieve financiers.

Figuur 3: Evolutie van het duurzaam/solidair sparen (miljoen euro) en het duurzaam gehalte van het totale Belgische spaarvolume (%) (België, 1984-2012)

Bron: Eigen verwerking door Forum ETHIBEL op basis van jaarverslagen en data van de betrokken financiële instellingen, van de alternatieve financiers en van de Nationale Bank van België.

2.2.2 Marktaandeelen van het duurzaam sparen en haar marktspelers

Belgen behoren al jaren tot de grootste Europese spaarders. De gemiddelde spaarquote is het aandeel in het beschikbaar inkomen dat niet aangewend wordt om uitgaven te doen. Volgens de cijfers van de Nationale Bank spaarden de Belgen eind 2011 14,4 % van hun inkomen.

Het duurzaam sparen verzamelde eind 2012 in totaal 2,41 miljard euro en had bijgevolg een marktaandeel van 0,95 %. Het totaal spaarvolume in België bedroeg immers 254 miljard euro op het einde van 2012.

Het solidaire en duurzame sparen blijft na meer dan een kwarteeuw een bescheiden gebeuren in termen van volume en marktaandeel. In 2012 nam het volume af met 21 %, terwijl de gehele spaarmarkt met 5,6 % groeide. In absolute termen haalt het duurzaam sparen slechts 28 % van het volume van het duurzaam beleggen, in hetzelfde referentiejaar 2012: 2,41 miljard euro tegenover 8,66 miljard euro. Bekijken we de marktaandeelen van de financiële instellingen die actief zijn op het vlak van duurzaam en solidair sparen dan valt op dat enkel Triodos Bank erop vooruit gaat. Van Lanschot Bankiers neemt na een ratingverlaging gas terug. BNP Paribas stagneert; en VDK Spaarbank gaat licht vooruit. Nieuwkomer Optima Bank, overnemer van Ethias Bank aarzelt en wordt voorlopig niet in de statistieken opgenomen. De marktaandeelen verschuiven weerom (Tabel 5).

Tabel 5: Marktaandeelen van financiële instellingen actief op het vlak van duurzaam en solidair sparen (België, 2006-2012)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Triodos Bank	66,58	71,41	60,85	56,39	50,52	31,59	45,58
(Ethias) Optima Bank			26,74	33,56	40,53	16,34	0,00
BNP Paribas Fortis	32,18	27,35	11,63	9,32	8,15	4,38	5,52
VDK Spaarbank	1,25	1,24	0,78	0,72	0,80	0,39	0,51
Van Lanschot Bankiers						47,31	48,39
TOTAAL	100,0	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bron: Eigen verwerking door Forum ETHIBEL.

Referenties

BEAMA, Jaarverslag 2012-2013.

Bayot, B., et al., Réseau Financement Alternatif, L'investissement socialement responsable en Belgique, Rapport 2013, Bruxelles.

Febelfin, Aanbeveling inzake duurzame financiële producten. Situering en doelstellingen van de aanbeveling omtrent duurzame financiële producten 2012, <http://duurzameproducten.febelfin.be/aanbeveling-inzake-duurzame-financi%C3%A4le-producten>.

Febelfin, Bankieren voor de samenleving. Route naar een duurzame en vitale financiële sector, 2012, www.bankierenvordesamenleving.be.

FMSA (2012) Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, Instellingen voor collectieve belegging – Lijsten.

Peeters, H., Forum ETHIBEL, Onderzoek en evaluatie van de transparantieregeling in het kader van de aanvullende pensioenen en de instellingen voor collectieve belegging, Brussel, 2009.

Vigeo - Avanzi SRI Research, Green, social and ethical funds in Europe. 2012 Review, December 2012, Milano.

Lijst met relevante websites

www.beama.be
www.belsif.be
www.bnpparibasfortis.be/duurzaambeleggen
www.credal.be
www.csrr-qs.org
www.dexia-am.com
www.ethias.be
www.eurosif.org
www.eurosif.org/research/eurosif-sri-study/european-sri-study-2010
www.fairfin.be
www.fairfin.be/krekelspaarcriteria
www.febelfin.be/sites/default/files/files/platformSRBI_advice2_Ethibel.pdf
www.febelfin.be/nl/duurzame-producten
www.forumethibel.org
www.hefboom.be
www.incofin.be
www.kbcam.be
www.oikocredit.be
www.rentevrij.be
www.rfa.be
www.triodos.be
www.vdk.be/producten/sparen/solidariteitssparen.htm
www.vdk.be/producten/sparen/wereldspaarrekening.htm
www.vigeo.com

Begrippenlijst en afkortingen

ARISE	De Association for Responsible Investment Services is een wereldwijde beroepsorganisatie, met zetel in België, die een kwaliteitsstandaard heeft neergezet met richtlijnen en gedragscodes omtrent de transparantie, de kwaliteit, het rekenschap en de verificerbaarheid van alle procedures op het vlak van MVI onderzoek. De standaard is sterk proceduraal gericht en auditeerbaar.
ARISTA	ARISTA® staat voor 'Responsible Investment Research Standard' en werd ontwikkeld als antwoord op de wereldwijde vraag van investeerders en bedrijven ten aanzien van MVI-onderzoeksgroepen om engagementen rond kwaliteit, integriteit, transparantie en verantwoording (Accountability) op te nemen in hun onderzoeksprocessen.
Asset management	Het professionele beheer van vermogens van particulieren en instituten gericht op het realiseren van een optimaal beleggingsresultaat.
AUM	Assets Under Management. Activa in beheer. Beheerd vermogen.
BEAMA	Doel van de Belgian Asset Managers Association, de Belgische Vereniging van Asset Managers is het ontwikkelen van de bedrijfstak en het behartigen van de belangen van haar leden, professionele vermogensbeheerders in België.
Belsif	Het Belgisch Forum voor Duurzaam en Maatschappelijk Verantwoord Investeren is een vzw die het duurzaam en maatschappelijk verantwoord investeren (MVI) aanmoedigt, ondersteunt en promoot. BELSIF wenst dat particuliere, institutionele en publieke instanties in hun beleggingen en investeringsactiviteiten het duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleid van emittenten ondersteunen en proactief aanmoedigen.
Bevak	Dit is een beleggingsvennootschap met vast kapitaal.
Bevek	Dit is een type van collectieve beleggingsvennootschap in België. Bevek staat voor 'Beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal'. Een bevek mag beleggen in België of in het buitenland, door collectieve belegging van uit het publiek aangetrokken kapitaal. Een bevek kan haar kapitaal verhogen zonder haar statuten te moeten wijzigen. Daarom wordt soms gesproken van een 'open' fonds.
CBFA	De Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen is (sinds 2004 en tot op vandaag) de enige Belgische autoriteit belast met het toezicht op de meeste financiële instellingen en de financiële diensten die aan het publiek worden aangeboden.
Corporate governance	Deugdelijk bestuur.
Duurzaam beleggen	Duurzaam beleggen wordt ook wel verantwoord beleggen of ethisch beleggen genoemd. Bij deze vorm van investeren kijkt men niet alleen naar financiële aspecten. Minstens zo belangrijk is hoe een bedrijf presteert op het gebied van mens, milieu en duurzaam ondernemen.
Duurzame fondsen	Duurzame beleggingsfondsen of ICB's kunnen gedefinieerd worden als beleggingsfondsen die expliciet, systematisch en gebalanceerd maatschappelijke (sociale, ecologische ...) criteria hanteren bij het selecteren van de waarden waarin wordt geïnvesteerd. Bij een fonds dat duurzaam belegt, worden de middelen geïnvesteerd in ondernemingen die bepaalde ethische normen hanteren. Er zijn fondsen die niet beleggen in wapenproducenten, ondernemingen die dierproeven uitvoeren, alcoholproducenten en tabaksproducenten. Maar er zijn ook fondsen die binnen een sector zoeken naar de meest duurzaam opererende onderneming of naar die ondernemingen die een positieve bijdrage leveren aan het milieu.
Duurzame ICB's	Multidimensioneel gescreende maatschappelijk verantwoorde beleggingen (omschrijving van BEAMA).
Emissie	Uitgifte van effecten (zoals aandelen of obligaties), of fondsen of nieuwe compartimenten van fondsen.
Engagement	Met 'engagement' wordt 'betrokkenheid' bedoeld. Dit houdt in dat de vermogensbeheerder het gesprek aangaat met bedrijven waarin wordt belegd. Die gesprekken gaan over verbetering van prestaties op het vlak van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur.
ESG	Dit is een afkorting van 'environmental (milieu), social (sociale) and governance (bestuur)' factoren. Deze worden beschouwd als de drie belangrijkste gebieden voor de extrafinanciële analyses voor beleggingen.
Ethisch beleggen	Ethisch beleggen wordt ook wel verantwoord beleggen of duurzaam beleggen genoemd. Bij deze vorm van investeren kijkt men niet alleen naar financiële aspecten. Minstens zo belangrijk is hoe een bedrijf presteert op het gebied van mens, milieu en duurzaam ondernemen.
Europees paspoort	Als van fondsen wordt gezegd dat ze een Europees paspoort hebben, betekent dit dat ze in alle landen van de Europese Unie mogen worden verkocht. In alle lidstaten van de EU is er een toezichthouder die de activiteiten van de beleggingsfondsen controleert. In België is dat de FSMA. De toezichthouder kan een Europees paspoort verlenen aan de beleggingsfondsen die beantwoorden aan de Europese normen. De Europese normen hebben vooral betrekking op beleggingsbeperkingen, die een overdreven concentratie van de portefeuille in een beperkt aantal waarden moeten tegengaan.

FairFin (Netwerk Vlaanderen)	Dit is een NGO die campagne voert tegen onverantwoorde en schadelijke investeringen van banken en pleit voor duurzame investeringen die bijdragen aan een mens- en milieuvriendelijke samenleving. Sinds 1 maart 2012 is "FairFin" de reïncarnatie van Netwerk Vlaanderen, dat haar dertigste verjaardag vierde. De naam FairFin werd gekozen vanuit de overtuiging dat geld de motor kan zijn voor een faire maatschappij, waarin het uiteindelijk om meer dan geld draait.
Febelfin	De Belgische Federatie van het Financieelwezen is de overkoepelende federatie voor de Belgische financiële sector. De strategische agenda van Febelfin bespeelt drie thema's: concurrentiepositie en innovatie, dynamisch en duurzaam personeelsbeleid en het imago van de financiële sector.
Forum ETHIBEL	Onderzoeks- en adviesbureau voor duurzaam beleggen en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Voert als sociaal-ethisch revisor ook audits uit voor financiële en niet-financiële producten.
FSMA	Sinds 1 april 2011 werd het bipolair toezichtmodel, het zogenaamde "Twin Peaks"-model ingevoerd. Naast de Nationale Bank van België werd voor het financieel toezicht de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) geïnstalleerd, de opvolger van de CBFA.
Fund of funds	Beleggingsfondsen die op hun beurt in meerdere andere beleggingsfondsen beleggen (ook 'paraplufondsen' of 'multi-managerfondsen' genoemd).
Generaties MVI	Om de verschillende MVI-benaderingen te kenmerken en te onderscheiden, voerde Forum ETHIBEL een typologie in 'generaties' in: Fondsen van de <u>eerste generatie</u> baseren zich enkel op negatieve criteria. Dit betekent dat bedrijven die bepaalde ongewenste activiteiten, diensten of producten aanbieden, voor belegging worden uitgesloten. De <u>tweede generatie</u> werkt op basis van positieve criteria, toegespitst op een specifieke sector of thema. Hier gaat men actief op zoek naar bedrijven die op een bepaald terrein goed scoren. Fondsen van de <u>derde generatie</u> selecteren per bedrijfstak die bedrijven die het best scoren inzake duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen op een hele reeks domeinen, waaronder milieu, mensenrechten, sociaal beleid, deugdelijk bestuur, marktethiek, enz. Fondsen van de <u>vierde generatie</u> onderscheiden zich verder door een gerichtheid op de stakeholders (de maatschappelijke aandeelhouders) van de bedrijven. De meerwaarde zit ook in de kwaliteit van het onderzoek, dat extern geadviseerd en gecontroleerd wordt.
Gestructureerd product	Dit is een beleggingsproduct met vaste looptijd waarvan het rendement via afgeleide producten, meer bepaald opties, gekoppeld is aan bepaalde onderliggende activa: bijvoorbeeld een korf van aandelen, fondsen, indices, e.a. Er bestaan heel wat verschillende structuren en elk gestructureerd product heeft specifieke eigenschappen. Zo zijn er gestructureerde producten die 100 % kapitaalbescherming bieden op de eindvervaldag en zijn er die slechts gedeeltelijk of helemaal geen kapitaalbescherming bieden. Sommige producten ('click-fondsen') leggen de opbrengst vast met 'clicks'. Dit betekent dat, wanneer de onderliggende index een vooraf bepaald niveau bereikt, de resulterende winst permanent toegevoegd wordt aan het fonds, los van alle toekomstige evoluties.
Hefboom	Hefboom levert financiering en advies aan projecten die werk maken van een sociale en duurzame samenleving. Daarnaast heeft Hefboom ethische beleggingsproducten voor particulieren, organisaties, bedrijven en openbare besturen. De cvba Hefboom is verantwoordelijk voor de financiële dienstverlening. Haar middelen zijn afkomstig van de aandeelhouders. De adviesactiviteiten worden behartigd door de vzw Hefboom. De vzw Hefboomfonds voor de Solidaire Economie zet middelen uit mecenaat en sponsoring in voor specifieke initiatieven in de sociale economie.
ICB	De afkorting "ICB's" verwijst naar de Instellingen voor Collectieve Belegging, i.e. vooral de beveks en de gemeenschappelijke beleggingsfondsen.
Institutionele ICB	Dergelijke ICB wordt gekenmerkt door een heel flexibel kader: ze is niet onderworpen aan de institutionele controle van de CBFA, noch aan regels inzake risicospreiding. Ze zijn enkel bedoeld voor institutionele en professionele beleggers.
Levensverzekering	Een levensverzekering is een verzekering die 2 soorten risico's kan dekken: overlijden en overleven (gewoonlijk het pensioen). De uitkering van de levensverzekering gebeurt in de vorm van kapitaal of van rente.
MMG	Milieu, Maatschappij en Governance (of Goed ondernemingsbestuur) factoren, als extra-financiële criteria voor beleggingen.
MSCI World-index	Een wereldwijde index van aandelen van grote bedrijven uit ontwikkelde landen. Het is de toonaangevende index voor wie wereldwijd wil beleggen in aandelen. De MSCI World-index bestaat uit ruim 1700 aandelen. De index wordt sinds 1969 onderhouden door de onderneming MSCI, bekend als Morgan Stanley Capital International.
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Investeren. Duurzaam en Maatschappelijk Verantwoord Investeren betekent volgens BELSIF: "Een beleid voeren dat bij de formulering en de uitvoering ervan bewust rekening houdt met de economische, sociale, ecologische of culturele effecten van het investeringsproces, op korte en lange termijn, en hierover in dialoog treden met de relevante maatschappelijke belanghebbenden". Met 'investeren' worden overigens alle beleggingsvormen met een productieve bestemming bedoeld. BELSIF deelt op haar website mee (www.belsif.be) dat het "(...)" zich bewust is van de vogelvrijheid van de termen 'duurzaam' en 'maatschappelijk verantwoord' investeren,

	zeker als groepsnaam van de investeringsstijl. Momenteel staat het iedere financiële instelling die een financieel product op de markt brengt vrij zelf te bepalen of dat product ethisch, duurzaam of sociaal verantwoord genoemd wordt of niet. Er bestaat momenteel geen juridisch kader dat naam en lading omschrijft en aan banden legt”.
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.
Notes	Verhandelbare leningen met een korte looptijd.
Obligatie	Obligaties zijn verhandelbare schuldbewijzen die deel uitmaken van een grotere lening uitgegeven door een onderneming of de overheid. Bekend zijn de staatsleningen die via obligaties geld uit de markt haalden om het financieringsstekort van de overheid te financieren.
Obligatiefonds	Beleggingsfondsen dat in obligaties belegt.
PRI	De Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties zijn in 2006 geïntroduceerd als verzameling vrijwillige 'best practice'-normen voor vermogensbezitters en vermogensbeheerders die in hun beleggingsproces rekening willen houden met milieu, maatschappij en goed bestuur.
Prospectus	Publicatie waarin een beleggingsfonds zijn doelstelling omschrijft en welke beleggingsstijl wordt gehanteerd.
Proxy voting	Letterlijk betekent dit stemmen bij volmacht. Het uitoefenen van stemrechten verbonden aan beleggingen kan deel uitmaken van 'actief vermogensbeheer'.
Rendement	Het positieve of negatieve resultaat dat een beleggingsfondsenfonds, vermogensbeheerder of verzekeringsmaatschappij behaalt met zijn beleggingen.
RFA	Réseau Financement Alternatif is een NGO die het publiek, de overheid en de bankwereld aanzet tot verantwoorde omgang met geld. RFA is ook een studiebureau dat zich actief richt op ethische en solidaire financiering.
Risicospreiding	Het aanhouden van aandelen in verschillende bedrijven en/of verschillende bedrijfstakken of beleggingsvormen, om het risico van koersfluctuaties te beperken.
Screening	Beleggingsportefeuilles kunnen worden gescreend op negatieve en positieve criteria. Vaak gaat men na welke producten en processen in strijd zijn met (inter-)nationale afspraken en verdragen. Vervolgens sluit men deze ondernemingen uit van belegging. Screening kan ook betekenen dat een belegger kijkt welke ondernemingen zich positief onderscheiden op bepaalde thema's. Vervolgens belegt hij een deel van zijn vermogen in deze bedrijven.
SEE clauses	De Sociale, Ethische en Leefmilieucloauses zijn specifieke transparantieclauses aangaande het gebruik van sociale, ethische en leefmilieuaspecten, bij het beheer van de middelen.
SEE	Sociale, Ecologische of Ethische criteria (zie ook ESG; zie ook MMG).
Sicav	Dit is in feite de Franstalige vorm van bevek en staat voor 'Société d'investissement à capital variable'. De term wordt in Vlaanderen vooral gebruikt om te verwijzen naar beveks naar Luxemburgs recht.
Thematische ICB's	Maatschappelijk verantwoorde beleggingen, gescreend volgens een bepaalde thematiek (omschrijving van BEAMA).
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities. Een Europese richtlijn waaraan beleggingsfondsen dienen te voldoen om verkocht te mogen worden in alle EU landen. De UCITS richtlijn heeft als doel beleggingsrichtlijnen in Europa te vereenvoudigen en beleggers meer bescherming te bieden. Volgens de definitie van The European Fund and Asset Management Association (EFAMA) Statistical Releases: publicly offered open end funds investing in transferable securities and money market funds.
Verantwoord beleggen	Ook wel duurzaam of ethisch beleggen genoemd, is een vorm van beleggen waarbij naast de reguliere financiële indicatoren ook de effecten van het ondernemingsbestuur en de bedrijfsvoering op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur en de economie in het algemeen worden meegewogen.
Vermogensbeheerder	Een professionele beheerder van vermogens voor organisaties en/of vermogende particulieren. Vermogensbeheerders leunen vaak aan bij een bank of een financiële instelling. Maar zij kunnen ook een onafhankelijke organisatie zijn.
Vervaldag	Afloopdatum of vervaldatum van een financieel product (fonds, obligatie ...). Synoniemen voor vervaldag (in verschillende contexten) zijn: betaaldag; expiratie(datum); uiterste betaaldag; vervaldatum; vervaltijd; maturiteit. Met vervaldag wordt meestal bedoeld de datum waarop een schuld moet worden betaald, of een vordering kan worden opgeëist, of een recht ophoudt te bestaan. De aan een kapitaalwaarborg gekoppelde fondsen hebben bijvoorbeeld een uiterste vooraf bepaalde vervaldatum. Na het bereiken van deze datum houdt het fonds op te bestaan. Een vervaldatum is ook de dag waarop een obligatie betaalbaar moet worden gesteld.